د. شێرکۆ بابان

کاری ئاراستەدار و کاری ئامرازدار لە ڕێزمانی کوردیدا

١- دەستپێک:

لە زمانەکەدا چەند کارێک هەیە دیوێکی دیکەیان هەیە و لە ئەو دیوەدا ئامرازی پەیوەندی هەڵ دەگرن. بۆ نموونە کارەکانی (گەیشتن، دان، ناردن...هتد) دەتوانن ببن بە (گەیشتن بە....، دان بە ....، ناردن بۆ ... هتد). لە ڕاستیدا ئەم دیاردەیە زۆر زۆر بەرفراوانە لە زمانی کوردیدا و ئارێشەیەکی گەورەی ناوەتەوە و زۆر جار بە نارەوایی لێک دەدرێتەوە. هەر لەبەر ئەوە دەبێت ئەم جۆرە کارە بە تایبەتی جودا بکرێنەوە و توێژینەوەیان لەسەر بکرێت. بەداخەوە، لە زمانەکەدا هێشتا ئاژاوەی ئامرازی پەیوەندی بە جوانی خزمەت نەکراوەو هێشتا ڕێزماننووسان ئەو بایەخەیان نەداوە بە ئامرازی پەیوەندی کە پێویستە پێی بدرێت. ئەمە و لە زمانی ئینگلیزیدا ئەگەر شەش هەزار کار تۆمار کرابێت ئەو کارانە ژمارەیان دەبێت بە سیازدە هەزار کار بە بڕشتی ئەو ئامرازانە کە هەڵیان دەگرن. ئەو جۆرەکارەیش، لە زمانی ئینگلیزیدا بە (Phrasal verbs) ناسراوە. واتە بە (کاری داڕێژراو بە ئامراز) ناوبراون. لە زمانی کوردیدا نە ئامارێک هەیە و نەزانراوە کە ژمارە ئەو جۆرە کارە چەندە. ئێمە لە ئەو باوەڕداین کە ئەم دیاردەیە لە زمانەکەی ئێمەدا زۆر چڕو پڕو ئاڵۆزترە. لە ڕاستیدا، ئەم کێشەیە پڕە لە ئاژاوە و هەرایەکی گەورە بەرپا دەکات، چونکە زمانەکە وەک پێویست خزمەت نەکراوە، بە تایبەتی لە گۆشەنیگای ئامرازی پەیوەندییەوە. لەگەڵ

ئەوەشـدا، ئێـمـە لە ئەو باوەڕەداین کـە جۆرە بابـەتی ئاوها بنچـینەیـی خزمـەتێکی گـەورە پێشکەش دەکات بە زمانەکە و ئەو دەرگایانە دەکاتەوە کە بە ئـاسانی بەڕێزمـانی زمـانانی دیکە ناکرێنەوە.

به هیـواین، بتـوانـین نەختـێک تروسکایی بخـەینـە سـەر بـابەتەکـە و بتـوانین دەرگـایەک بکەینەوە بۆ گفت و گۆ و بۆ ڕەخنەی بەجێ.

٢- خشتەی ئامرازی پەیوەندی

لەسـەر خـشـتـەی دا هـاتوو، ئامـرازەکـانی پـەیوەندی ڕیز دەکـەین، بۆ ئـەوەی بتـوانـین لە بابەتەکانی داهـاتوودا کەڵکیان لێ وەربگرین، خشتەی (١).

ئامرازی جودا	ئامرازی لکاو جۆری یەکەم	ئامرازی لکاو جۆری دووەم
بۆ	بۆ	....
به به .... دا به .... ەوە	پێ پێ .... دا پێ .... ەوە	....
لە لە .... دا لە .... ەوە	لێ .... لێ .... ەوە	تێ تێ ...... دا تێ .... ەوە

خشتەی (١)

لە ئەو خشتەیەدا چەند راستییەک هەن، وەک:

یەکەم: سێ ئامرازی بنەڕەتی دیاری کراون، وەک (بۆ، بە، لە).

دووەم: ئامرازەکانی (بە) و (لە) دەتوانن دووپاشپرتی وەک (دا) و (ەوە) وەربگرن بۆ ئەوەی سێ دیویان هەبێت بۆ سێ بەکارهێنانی جیاواز.

سـێـیـەم: ئامـرازەکـانی (بـە) و (لە) ڕوخـسـاری لکاویان هـەیە وەک (پێ) و (لـێ) و ئەو ئامرازانەش دەتوانن هەردوو پاشپرتەکە وەربگرن.

چوارەم: ئامرازی (لە) دوو ڕوخساری هەیە وەک (لێ) و (تێ).

پێنجەم: ئامرازی (بۆ) نەپاشپرت وەردەگرێت و نە شێوەی لکاوی هەیە.

٣- دابەشبوونی ئامراز:

ئامرازی پەیوەندی بە دوو ڕێگا دادەبەزێتە نێو ڕێزمانی ڕستە وەک:

ڕێگای یەکەم: دابەزینی ئامرازی پەیوەندی بۆ نێو پێکهاتەی سەرەکی لە ڕستەدا، کە بریتییە لە (ڕووداوی کار). لە ئەم دیاردەیەدا ئامرازی پەیوەندی بارگەیەک لە چەشنی (کۆمەڵەی ناو) هەڵدەگرێت و ئەو بارگەیە دەبەستێت بە (بکەر) یان (بەرکار)ی ڕستەکەوە بۆ نموونە کە دەگوترێت:

شیلان [گەیشت بە (هەولێر)]

پەیوەندییەک پەیدا دەبێت لە نێوان بکەری ڕستەکە (شیلان) و بارگەی ئامرازی پەیوەندی (هەولێر).

یان، لە نموونەیەکی دیکەدا، وەک:

من نامەکەم [برد بۆ (ئەو)]،

پەیوەندییەک پەیدا دەبێت لە نێوان بەرکاری ڕستەکە (نامەکە) و بارگەی ئامرازەکە (ئەو).

ئەمەو ڕەنگە ئەم دیارەیە بایەخی نەبێت بەڵام دوو دیوی دیکە ڕیز دەکات بۆ چاوگە بنچییەکان وەک:

کاری بێ ئامراز	کاری ئامراز دار
دیوی (گەیشتن)	دیوی (گەیشتن بە ....)
دیوی (بردن)	دیوی (بردن بۆ ....)

ڕێگای دووەم: لە ئەم ڕێگایەدا ئامرازەکە ڕوودەکات لە ئاوەڵگوزارەیەکی پەتی و ئەو ئاوەڵگوزارەیە دەبێت بە ڕایەخێک بۆ ئەوەی ڕستەکەی لەسەر ڕابخرێت وەک:

لە لای ئێوە نامەکە دەنووسین

لە ئەم دەستەواژەیەدا ئاوەڵگوزارەکە هیچ دەستدرێژییەک ناکات لە پێکهاتەکانی ڕستە وەک لە ڕێگای یەکەمدا ڕوودەدات، بەڵکو ڕستەکە لە ئامێز دەگرێت و دەیخاتە جێیەکی دی، یان، دەتوانین بڵێین هیچ لە پەیوەندی نێوان پێکهاتەکانی ڕستە ناگۆڕێت، بەڵام هەر هەموویان بە بۆیەی ئاوەڵگوزارە ڕەنگ دەکات.

بێ گومـان ئەم جـۆرەی کـە لە ڕێگای دووەمـدا باس کـرا، جـێی مـەبەست نـییـە لە ئەم نووسـینەدا. واتە، تـەنها ئەو ئامـرازانە باس دەکـەین کە دەچنە نێو پێکهاتەکانی ڕسـتـەوە (ڕێگای یەکەم).

٤- لیستی کاری ئامرازدار:

لەسـەر خـشتەکانی (٢) و (٣) دوو لیـستە لە کاری ئامـرازدار پێشکەش دەکـەین. لیسـتـەی یەکـەم هـەندێک لە کـارە تێ نەپەڕەکـان پیشـان دەدات و لیسـتـەی دووەم هـەندێک لە کـارە تێ نەپەڕەکـان. لە ئەو خـشـتـانەدا باری تایبـەتی دەردەکـەوێت و هـەر کـارێک وا بە ئاسـانی ناتوانێت هـەر ئامـرازێک وەربگرێت. بۆ نموونە کـاری (گـەیشـتن) دەبێت بە (گـەیشـتن بە....) بەڵام نابێت بە (گـەیشتن بۆ) یان کـاری (هاوێشتن) دەبێت بە (هـاویشـتن بۆ ...) بەس نابێت بە (هـاویشـتن بـە ...). لە ئەم هەڵوێسـتـەدا، ئەگـەر کـاری (هـاوێشـتن بە ...) بە دەسـتـەواژەی (هـاویشـتن بە دەست) بناسـین ئـەوا لەبەردەم کـاری (هـاوێشـتن) و ئاوەڵگـوزارەی (بە دەست) دەوەسـتـین. لـەلایەکی دییـەوە ئەگـەر سـەرنج بدەین لە دوو کـاری دژواتـا وەک (فـرۆشـتن) و (کڕین) دەبینین کـە دەبن بە (فرۆشتن بە..) و (کڕین لە...)، بەڵام ئەگەر زۆر لە ئامرازەکان بکەین و بڵێین (فـرۆشـتن لـە ...) و (کـڕین بە...)، ئەوا دەست درێژییـەکی گـەورە دەکـەین لە ئەو دووکارە دژواتایە و لە ئەو دوو ئامرازە تایبەتییە.

لە ڕاستیدا، لە پێکهاتەی هەر کارێکدا باری تایبەتی هەیە وەک:

یەکـەم: کـاری وا هـەیە بـە هیچ جـۆرێک ئامـراز پـەیوەندی پەسـەند ناکـات لە پێکهـاتنی قەوارەکەیدا.

دووەم: کاری وا هەیە یەک ئامراز پەیوەندی پەسەند دەکات لە قەوارەکەیدا.

سێیەم: کاری وا هەیە پتر لەیەک ئامرازی پەیوەندی پەسەند دەکات لە قەوارەکەیدا.

چوارەم: ئەگەر بەپێی خاڵی سێیەم پتر لە دوو ئامراز پەسەند کرا لە قەوارەی کارێکدا، ئەوا تەنها و تەنها هەر یەکێکیان بۆی هەیە کە دەربکەوێت لەیەک ڕستەدا.

پێنجـەم: بەپێی خـاڵەکـانی پێـشـوو، لەیەک ڕسـتـەیەکـدا هـەریەک ئامـراز پەسـەندە و لە بەرانبـەردا، هـەمـوو کـارێک ئامـرازی پەیوەندی پەسـەند دەکـات لە ئەو ئاوەڵگوزارەیەدا کـە دەبێت بە رایەخ و زەمینە بۆ ڕستەکەی.

کار	کاری ناسادە	نموونە بۆ (ئامراز و بارگەی)
ئالان	لێ ئالان	دەزووەکە ئالا (لە دەستم)
ترازان	لێ ترازان	تۆپەکە ترازا (لە دەستم)
ترسان	لێ ترسان	منداڵەکە ترسا (لە پشیلەکە)
خشان	لێ خشان	کراسەکەم خشا (لە دیوارەکە)
ڕۆیشتن	بۆ ڕۆیشتن	منداڵەکە ڕۆیشت (بۆ سەربان)
کەوتن	لێ کەوتن	دەستی کەوت (لە دەستم)
گەیشتن	پێ گەیشتن	دەستی گەیشت (بە دەستم)
نیشتن	لێ نیشتن	تۆزەکە نیشت (لە دیوارەکە)
هاتن	بۆ هاتن	شیلان هات (بۆ هەولێر)
چوون	بۆ چوون	شیلان چوو (بۆ هەولێر)
پەڕین	لێ پەڕین	بەردەکە پەڕی (لە دەستم)
چەقین	لێ چەقین	دەزرییەکە چەقی (لە دەستم)
خزین	لێ خزین	کتێبەکە خزی (لە دەستم)
فڕین	بۆ فڕین	چۆلەکەکە فڕی (بۆ ئاسمان)

خشتەی (٢): کاری تێنەپەڕی ئامرازدار

کار	کاری ناسادە	نموونە بۆ (ئامراز و بارگەکەی)
پێچان	لێ پێچان	پەڕۆکەم پێچا (لە دەستم)
دان	پێ دان	نامەکەم دا (بەدەستی)
دان	لێ دان	نامەکەم دا (لە دیوارەکە)
نان	لێ نان	بارەکەی نا (لە وڵاخەکە)
هێنان	بۆ هێنان	نامەکەم هێنا (بۆ ئەوان)
پاراستن	لێ پاراستن	ماڵەکەم پاراست (لە دزی)
خواستن	لێ خواستن	کتێبەکەم خواست (لە شیلان)
ژنە وتن	لێ ژن وتن	وتەکەم ژن وت (لە ئەو)
بیستن	لێ بیستن	وتەکەم بیست (لە ئەو)

فرۆشتن	پێ فرۆشتن	تۆیەکەی فرۆشتن (بە شیلان)
هاویشتن	بۆ هاویشتن	تۆیەکەی هاویشت (بۆ ئاسمان)
گوتن	پێ گوتن	نهێنییەکەم گوت (بە شیلان)
بردن	بۆ بردن	نامەکەم برد (بۆ شیلان)
سەندن	لێ سەندن	نامەکەم سەند (لە شیلان)
سپاردن	پێ سپاردن	نامەکەم سپارد (بە شیلان)
بەخشین	لێ بەخشین	پارەکەم بەخشی (بە هەژارەکە)
بڕین	لێ بڕین	پارچەکەم بڕی (لە کوتاڵەکە)
بچڕین	لێ بچڕین	پارچەکەم بچڕی (لە کوتاڵەکە)
پرسین	لێ پرسین	پرسیارەکەی پرسی (لە شیلان)
کڕین	لێ کڕین	تۆیەکەم کڕی (لە شیلان)
ناردن	بۆ ناردن	تۆیەکەم نارد (بۆ شیلان)

خشتەی (٣): کاری تێپەڕی ئامرازدار

٥- پەسەندکردنی ئامرازی پەیوەندی:

وەک لە کۆپلەی پێشوودا باس کرا، پەسەندکردنی ئامرازی پەیوەندی، لە قەوارەی کاردا، بریتییە لە دیاردەیەکی زۆر زۆر هورد و ئاڵوز. لە ئەوێدا، چەند خاڵێک پێشکەش کرا دەربارەی ئەو خزمایەتییەی کە لە نێوان (ئامراز) و (کار)دا هەیە. لە ئەم کۆپلەیەدا، هەموو ئەو خاڵانە روون دەکەینەوە بە نموونە، وەک:

یەکەم: دەگوترێت کار هەیە کە ئامراز پەسەند ناکات لە قەوارەکەیدا. بۆ نموونە کاری (سووتان) هیچ ئامرازێک پەسەند ناکات و هەر ئامرازێک لەپەڕێزیدا دەربکەوێت لە ئاوەڵگوزارەدایە، نەک لە قەوارەکەیدا وەک:

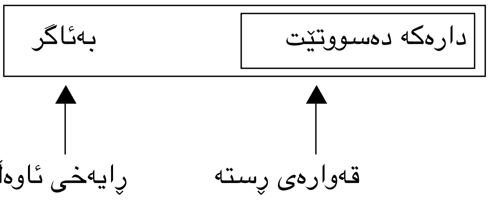

بەراوردێکی ژیرانە دەبینین کە ئەم ڕستەیە جیاوازە لە ڕستەی:

دارەکە دەگات بە ئاگر

↑

قەوارەی ڕستە

خـوێنەری زرنگ و ڕێزمـاننووسی ڕاسـتـەقـینە دەتوانێت دەزووی ڕەش و سـپی جـودا بکاتەوە لە نێوان ئامرازی (بە) لە هەردوو نموونەکەدا.

دووەم: کاری وا هـەیە هـەریەک ئامـراز پـەسـەند دەکات. بۆ نموونە کارەکانی نێو ئەو دوو خشـتـەیەی کە لە پێشـەوە پێشکەش کـران، هـەر یەک ئامـراز وەردەگرن. بۆ نـوومـە کاری (گەیشتن) دەبێت بە (گەیشتن بە) و (ناردن) دەبێت بە (ناردن بۆ) وەک:

تۆپەکە گەیشت (بە) شیلان
تۆپەکەم نارد (بۆ) شیلان

لە ئەم دوو نمـوونەیەدا، نەدەتـوانین هـەر ئامـرازێک بەسـەربەخـۆیی دابنێین و نـەدەتوانین جێی ئەو دوو ئامـرازە بگۆڕین. کەواتـە، ئەگـەر هـەر کارێک یەک ئامـرازی وەرگرت ئەوا ئەو ئامـرازە هـەڕەمـەکی نییـە و . بە واتایەکی دی هـەر کارێک ئامـرازی تایبـەتی خـۆی هـەیە. بۆ نموونە ناتوانین بڵێین:

تۆپەکە گەیشت (بۆ) شیلان (x)
تۆپەکەم نارد (لە) شیلان (x)

لە ڕاسـتیدا جـۆرە ڕسـتـەی ئاوهـا لە ڕسـتـەی کەسێک دەچێت کە زمـانـی کوردی وەک (زمانی دووەم) فێر بووبێت.

سێیەم: دەگوترێت هەندێک کار هـەیە کە پتر لەیەک ئامـراز وەردەگرن. بۆ نموونە کاری (دان) دەتوانێت هـەر دوو ئامرازی (بە) و (لە) وەربگرێت وەک:

تۆپەکە دەدەم بە تۆ تۆپەکە دەدەم لە دیوارەکە

لە ڕاستیدا، هەر دوو ئامرازەکە دوو دیوی تازە دروست دەکەن بۆ کاری (دان) کە بریتین لە (دان بە -) و (دان لە –). ئەم دوو کـارە لـە باری لکاودا دەبـن بە (پێـدان) و (لێـدان) کـە ڕۆژانە لە چالاکی ئاخاوتندا هەڵ دەسـووڕێن. لەلایەکی دییـەوە لە ئەو دوو کـارەدا ناتوانین جـێی ئامـرازەکـان بگۆڕین لە نموونـەکاندا. لە جـۆرە کـرداری ئاوهـادا دوو نمـوونـەی (هـەڵ

بزرکاو) پەیدا دەبن.

چوارەم: دەگوترێت، لە هەر رستەیەکدا هەریەک ئامراز پەسەندە. بۆ نموونە، لە کاری (دان)دا دوو ئامراز پیشان دران، بەڵام بۆ دوو دیوی جیاواز. لە ئەم هەڵوێستەدا، هۆی دەرکەوتنی (یەک ئامرازێک)، لە قەوارەی کاری یەک رستەیەکدا، دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ڕاستییەی کە ئامرازی پەیوەندی بەیەک ڕەگەزی ڕێزمانی ژمێردراوە لە ئەو قەوارەیەدا. هەر لەبەر ئەوە، هەریەک ئامراز دەردەکەوێت.

پێنجەم: لە هەر ڕستەیەکدا چەند ئامرازێک بۆی هەیە ڕیز ببێت بەڵام تەنها هەر (ئامراز)ێک لە ئەو ئامرازانە دەبێتە پێکهاتەی کارەکە بۆ نموونە، لە ڕستەی داهاتوودا پێنج ئامراز ڕیزبوون بەڵام بە تەنها ئامرازی (بە)ی کۆتایی لە قەوارەی کاری (دان) دایە و ئەوانی دی لە قەوارەی ئاوەڵگوزارەدان، وەک:

(لە) بەر تۆ (لە) هەولێر (لە) ئێوارەدا (بە) دەست نامەکە دەدەم (بە) شیلان ئێستا ئەگەر ڕووبەری ئاوەڵگوزارەکان ڕابخەین دەبینین کە چۆن هەر یەکێکیان لە ئاستێکدا ڕیز دەبن

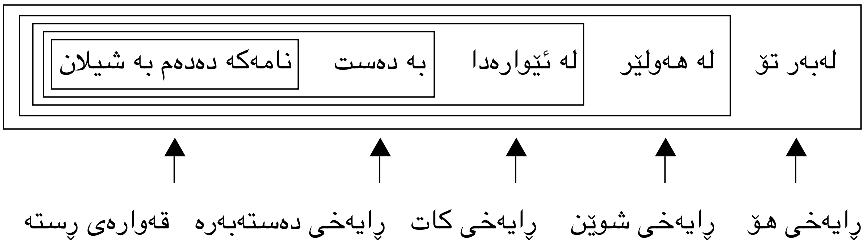

بە سەرنجێکی هورد دەبینین کە چوار زەمینە ئاوەڵگوزارەیی ڕاخراوە لە ژێر ڕستەی (نامەکە دەدەم بە شیلان). کەواتە، دەتوانین هەر زەمینەیەک لاببەین بەڵام ناتوانین دەست بدەین لە ئامرازی (بە) لە کاری (پێدان)دا چونکە دەگۆڕێت بۆ کاری (دان).

٦- ئاراستە لە ڕێزمانی کاردا:

هەندێک لە کاری زمانەکە بێ بەرییە لە (ئاراستە) وەک (خەوتن، نووسین، گرتن.... هتد). لە بەرانبەردا، لە هەندێک کاردا (ئاراستە) هەیە وەک (ڕۆیشتن، هاتن، بردن، ناردن.... هتد).

لە ئەم هەڵوێستەدا دەتوانین ڕوو بکەین لە چەند سەرنجێکی هورد کە لە ئاستی ئاراستەی کاردا تۆمار کراون، وەک:

یەکەم: هەندێک کار هەیە کە هەر بە رووتی و بەبێ هیچ ڕەگەزێکی سەربار ئاگاری ئاراستەداری دەبەخشێت. بۆ نموونە کاری (کەوتن) و (نیشتن) واتای ئاراستەیەک دەبەخشن لە چەشنی شاوڵی وەک:

کاری (کەوتن ↓): کاری (نیشتن ↓)

یان هەندێک کار هەیە واتای ئاراستەی شاوڵی پێچەوانە دەبەخشن وەک:

کاری (فڕین ↑): کاری (هەڵستان ↑)

سروشتی ئاراستەکە لە ئەم جۆرە کارانەدا هەر چەندە ستوونی نەبێت بە تەواوی، بەڵام پێکهاتەیەکی ستوونی تێدا هەیە (Vertical Compounent) بە تایبەتی لە سەرەتای ڕووداوەکەدا .

دووەم: هەندێک کار هەیە کە جێگای ئا خێوەرەکە ئاراستەکەیان دیاری دەکات. بۆ نموونە، ئەگەر ئاخێوەرەکە بێ بایەخ بکەین، ئەوا واتای کاری (ڕۆیشتن) و (هاتن) دەبن بەیەک (ڕووداو) هەر چەندە کە ئاراستەیان پێچەوانەیە. هەر لەبەر ئەوە لەبەردەم هەر کارێکدا دەتوانین دوو تیری دژ ئاراستە دابنێین وەک:

کاری (کەوتن ⇄): کاری (نیشتن ⇄)

لە ئەم هەلویستەدا ئەگەر ئاخێوەرەکە لەلای (ڕاست) یان لەلای (چەپ) دیاری بکەین ئەوسا دەتوانین ئاراستەی تیرەکان دیاری بکەین و ئەو ئاراستە دوولایەنە یەکلایی بکەینەوە. بۆ نموونە ئەگەر ئاخێوەرەکە لەلای (ڕاست) ڕاوەستا ئەم نەخشەیە پەیدا دەبێت:

ئاخێوەر (→ هاتن): (ڕۆیشتن ←)

بە هەمان شێواز ئەگەر ئاخێوەرەکە چووە لای (چەپ) ئەوا ئاراستەی تیرەکان دەگۆڕێت و هەر کارێک لە ئەو دووانە ئاراستەی پێچەوانە پەسەند دەکات وەک:

(→ ڕۆیشتن): (هاتن ←) ئاخێوەر

سێیەم: لە هەندێک کاردا ئاکاری (گواستنەوە) لە واتای کارەکەدا هەیە، بەڵام ئاراستەکەی دیاری نەکراوە. بۆ نموونە، لە کاری (گەیشتن)دا ئاراستە هەیە بەڵام دەرنەخراوە کە رووکارەکەی لە کوێیە. لە ئەم جۆرە کارەدا تەنها ئامرازی پەیوەندی و

بارگەی ئامرازەکە دەتوانن ئاراستەکە دیاری بکەن. کەواتە ئەگەر گوترا (نامەکە گەیشت) دەبێت ئامرازی (بە...) بەکاربهێنین بۆ گەیاندنی ئاراستەی کارەکە بە ناوی(شیلان)، وەک:
نامەکە گەیشت (بە شیلان).

٦- پوختەکاری:

* لە رووداوی هەندێک کاردا بزووتن و ڕاگوێزی هەیە و ئەو (بزوتن) و (ڕاگوێزی)یەیش ئاراستەی فیزیاوی تێدا هەیە.
* ئاراستەداری لە ڕووداوی کاردا بە دوو ڕێگا دەچەسپێت. یەکەمیان بە ئامرازەکانی پەیوەندی وەک (دەچم بۆ زانکۆ) و دووەمیان بە جێگەی ئاخێوەری ڕستەکە وەک هەر دووکاری دژ ئاراستە (هاتن) و (ڕۆیشتن).
* لە ئاستی ئەو کارانەدا کە ئامرازی پەیوەندی وەردەگرن زاراوەی (کاری ئامرازدار) سەنگی خۆی هەیە چونکە ئەو ئامرازانە باڵێکی تازە پەیدا دەکەن لە رووداوی کارەکەدا.
* زاراوەی (کاری ئامرازدار) دەبێت بە سەنگی مەحەک بۆ جوداکردنەوەی لە زاراوەی (ئاوەڵگوزارە). واتە بەزەبری ئەو زاراوەیە دەتوانین ئەو هێڵە دیاری بکەین کە چەمکی (ئاوەڵگوزارە) جودا دەکاتەوە لە چەمکی (کاری ئامرازدار).
* لە هەر ڕستەیەکدا هەر کارێکی ئامرازدار بۆی هەیە یەک (ئامراز) وەربگرێت، بەڵام بۆی هەیە چەند ئامرازێک وەربگرێت لە ئاوەڵرستە و ئاوەڵگوزارەدا.
* ئامرازی ئاوەڵگوزارە بریتیە لە (ڕایەخ) یان (زەمینە) بۆ قەوارەی هەر ڕستەیەک، بەڵام ئامرازی کاری (ئامرازدار) بریتیە لە باڵێک لە قەوارەی کارەکەدا.
* ئەو ئامرازانەی کە لە لای (کاری ئامرازدار) پەسەندن بە هیچ جۆرێک (ئاڵ و گۆڕ) و (خستنەبری) ناچەسپێت بەسەریاندا، چونکە لە قەوارەی (کار)دان.
* لە ڕێزمانی کوردیدا، زۆرجار ئامرازەکانی (کاری ئامرازدار)، نەک (ئاوەڵگوزارە)، بە ئامرازی پەیوەندی (ـە) نابووت دەکرێن و بە شێوەیەکی هەڕەمەکی ئەو ئامرازە دەخرێتە جێی ئامرازەکانی تر. لە هەل و مەرجی ئاوهادا، دەشێت و دەبێت هێڵێکی سوور بکێشرێت لە نێوان ڕێزمانی (کاری ئامرازدار) و ڕێزمانی ئامرازی ڕاگوێزی (ـە)دا.

سەرچاوە:

– د. شێرکۆ بابان، هەندێک بابەتی ڕێزمانی کە هێشتا بڵاونەکراونەتەوە.
– عەبدوڵڵا شاڵی، ڕابەری قوتابیان بۆ چاوگ و بۆ فەرمان) بەغدا ١٩٧٦.
– نووری عەلی ئەمین، گرتنی کە لێنێکی تر لە ڕێزمانی کوردیدا بەغدا ١٩٥٨.
- G.Quenelle D. Hourquin 6000 Verbes anglais, Bescherelle, HATIER, Paris 1995.